

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 2013

1030/2013

Maa- ja metsätalousministeriön asetus nautaeläinten ja sikojen salmonellavalvonnasta

Annettu Helsingissä 18 päivänä joulukuuta 2013

Maa- ja metsätalousministeriön päätöksen mukaisesti säädetään eläintailain (441/2013), rehulain (86/2008) 29 §:n 2 momentin ja 34 §:n 4 momentin, lääkelain (395/1987) 21 h §:n, sellaisena kuin se on laissa 311/2009, sekä eläinten lääkitsemisestä annetun lain (617/1997) 10 §:n 1 momentin nojalla:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tarkoitus ja soveltamisala

Tämän asetuksen tarkoituksena on estää salmonellatartuntojen leviäminen ihmisiin nautaeläinten ja sikojen sekä niistä saatavien elintarvikkeiden välityksellä.

Tässä asetuksessa säädetään:

1) eläintailain 8 §:n sekä eläinten terveysvalvonnasta ja eläintautien vastustamisesta eläinten keinollisessa lisäämisessä annetun valtioneuvoston asetuksen (838/2013, *terveysvalvonta-asetus*) 3 §:n nojalla pakolliseen terveysvalvontaan sisältyvästä näytteenotosta ja viranomaisvalvonnasta;

2) toimenpiteistä epäiltäessä tai todettaessa salmonellatartunta nautaeläinten tai sikojen pitopaikassa;

3) salmonellan varalta otettujen näytteiden tutkimisesta ja salmonellatutkimuksia tekevän laboratorion velvollisuudesta toimittaa tietoja; sekä

4) nautaeläimissä ja sioissa esiintyvän sal-

monellan vastustamiseen tarkoitettujen rokotteiden ja mikrobilääkkeiden käyttökiellosta.

Tässä asetuksessa naudoilla tarkoitetaan muita nautaeläimiä kuin biisoneita ja vesipuhveleita sekä sioilla muita sikoja kuin lemmikkieläimiä ja villisikoja.

2 §

Suhde muihin säädöksiin

Tämä asetus on osa salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonosien aiheuttajien valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2160/2003 5 artiklassa tarkoitettua, naudoissa ja sioissa esiintyvän salmonellan valvontaa varten luotua kansallista valvontaohjelmaa.

Pakolliseen terveysvalvontaan liittyvistä toimijan velvoitteista säädetään myös terveysvalvonta-asetuksessa.

Alkutuotannon toimijan velvollisuudesta pitää kirjaa alkutuotannosta ja siihen liittyvistä toiminnoista sekä ilmoittaa tietoja salmonellaa koskevista näytteenotoista ja tutki-

mustuloksista teurastamoon taikka maitoa vastaanottavaan laitokseen tai muuhun elintarvikehuoneistoon säädetään elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (1368/2011).

Nautojen ja sikojen salmonellaseurannasta teurastamoissa säädetään salmonellavalvon-
nasta liha-alan laitoksissa annetussa maa- ja
metsätalousministeriön asetuksessa
(134/2012).

3 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- 1) *salmonellalla* kaikkia *Salmonella*-sukuun kuuluvia bakteereita;
- 2) *uudistuseläimellä* lisääntymistarkoituksessa pidettävää eläintä; sekä
- 3) *epidemiologisella yksiköllä* nautoja tai sikoja, joilla on keskenään samansuuruinen riski altistua salmonellatartunnalle tai joiden välillä salmonellatartunnan leviäminen on mahdollista henkilöstön, rehunjakelun, laitteiden tai välineiden välityksellä taikka muiden pitopaikassa noudatettavien menettelytapojen vuoksi.

4 §

Rokotteiden ja mikrobilääkkeiden käyttö

Rokotteita ei saa käyttää naudoissa ja sioissa esiintyvien salmonellatartuntojen ennaltaehkäisyyn.

Mikrobilääkkeitä ei saa käyttää naudoissa ja sioissa esiintyvien salmonellatartuntojen ennaltaehkäisyyn, hävittämiseen tai hoitamiseen. Jos eläimiä on muista syistä lääkitty mikrobilääkkeellä, salmonellan toteamiseksi tehtävä näytteenotto, kliinisiä epäilyjä lukuun ottamatta, voidaan tehdä vasta lääkkeen varoajan tai tutkimustulokseen vaikuttavan ajan päätyttyä.

2 luku

Näytteiden toimittaminen laboratorioon ja tutkiminen

5 §

Näytteiden toimittaminen laboratorioon

Näytteiden säilyttämisessä ja toimittamisessa laboratorioon on noudatettava liitteen 1 kohdan 1 vaatimuksia.

Laboratorioon toimitettavien näytteiden mukana on oltava liitteen 1 kohdan 2 mukaiset tiedot.

6 §

Näytteiden tutkiminen ja tutkimustuloksen varmistaminen

Näytteiden tutkimusmenetelmänä on rehunäytteitä lukuun ottamatta käytettävä ISO 6579:2002/muutos 1:2007 -menetelmää. Lisäksi 17 §:ssä tarkoitettuja näytteitä tutkittaessa voidaan käyttää vaihtoehtoisia menetelmiä, jos menetelmä on validoitu EN/ISO 16140 -standardin mukaisesti.

Tutkimuksen suorittaneen laboratorion on välittömästi toimitettava kaikki eristämänsä salmonellakannat ja niihin liittyvät näytteenottotiedot Elintarviketurvallisuusvirastoon tuloksen varmistamista ja tyyppitystä varten.

3 luku

Pakolliseen terveystarkkailuun sisältyvä toimijan näytteenotto

7 §

Toimijan näytteenotto

Pitopaikasta vastuussa olevan toimijan on huolehdittava, että pitopaikassa toteutettava näytteenotto salmonellan tutkimiseksi täyttää vähintään tässä luvussa säädetyt vaatimukset. Näytteenoton teknisessä suorittamisessa ja näytteiden yhdistämisessä on noudatettava liitteen 2 kohdan 1 vaatimuksia.

8 §

Näytteenotto uudistuseläimiä luovuttavassa sikojen pitopaikassa

Pitopaikassa on toteutettava näytteenotto vähintään kerran vuodessa. Näytteet on otettava liitteen 2 kohdan 2 mukaisesti.

9 §

Näytteenotto raakamaitoa luovuttavassa nautojen pitopaikassa

Pitopaikassa on toteutettava näytteenotto ennen raakamaidon luovuttamisen aloittamista ja sen jälkeen vähintään kerran vuodessa. Vähintään yksi näytteenotto vuodessa on toteutettava heinäkuun alun ja marraskuun lopun välisenä aikana. Näytteet on otettava liitteen 2 kohdan 3 mukaisesti.

10 §

Näytteenotto keinosiemennyssonneja toimitavassa nautojen pitopaikassa

Sonnista, joka lähetetään karanteeniin, jossa sonneja pidetään ennen sonniasemalle toimittamista, on aikaisintaan kuukausi ennen lähetystä otettava yksilökohtainen ulostenäyte, joka tutkitaan laboratoriossa erikseen.

Pitopaikan muista nautoista on otettava näytteet enintään 12 kuukautta ennen sonnin lähettämistä karanteeniin liitteen 2 kohdan 3 mukaisesti.

4 luku

Valvontaviranomaisen suorittama tarkastus pitopaikassa

11 §

Terveysvalvontatarkastus

Jos pitopaikasta vastaava toimija ei ole toimittanut kunnaneläinlääkärille terveystarkastusasetuksen 7 §:n mukaisia tietoja tai jos kunnaneläinlääkärillä on muuta syytä epäillä,

että terveystarkastukseen liittyvien velvoitteiden noudattamisessa on puutteita, on kunnaneläinlääkärin tehtävä pitopaikassa eläintautilain 8 §:n 2 momentin mukainen tarkastus. Kunnaneläinlääkärin on tarvittaessa toteutettava näytteenotto tarkastuksen yhteydessä. Kunnaneläinlääkärin on tehtävä kustakin tarkastuksesta kirjallinen tarkastuskertomus, jonka jäljennös on luovutettava pitopaikasta vastaavalle toimijalle sekä toimitettava aluehallintovirastoon.

12 §

Eläintautiepäilyyn perustuva tarkastus

Eläintautilain 20 §:ssä säädetyn tarkastuskäynnin yhteydessä kunnaneläinlääkärin on otettava näytteitä pitopaikan nautoista tai sioista sekä tuotantoympäristöstä liitteen 2 kohtien 4 ja 5 mukaisesti.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, epäiltäessä salmonellatartuntaa kliinisten oireiden perusteella otetaan ulostenäytteitä vain oireilevista nautoista tai sioista. Enintään viiden eläimen ulostenäytteet voidaan yhdistää yhteisnäytteeksi. Jos kuolleessa naudassa tai siassa epäillään salmonellatartuntaa, on kunnaneläinlääkärin lähetettävä elinnäytteitä tai kokonainen eläin tutkittavaksi Elintarviketurvallisuusvirastoon.

13 §

Tarkastus rehun saastumisen takia

Jos pitopaikan rehussa on todettu salmonella tai jos siinä perustellusti epäillään olevan salmonella rehun tuotanto- tai jakeluketjussa todetun salmonellan vuoksi, pitopaikan rehuvarastoista ja rehunjakelulaitteistosta on otettava rehuympäristönäytteitä liitteen 2 kohdan 6 mukaisesti. Elintarviketurvallisuusvirasto vastaa näytteenoton järjestämisestä.

Kunnaneläinlääkärin on lisäksi otettava 12 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla näytteet pitopaikan nautoista tai sioista sekä tuotantoympäristöstä.

5 luku

Taudin leviämisen estämiseksi tehtävä päätös ja taudin hävittämistoimenpiteet

14 §

Taudin leviämisen estämiseksi tehtävä päätös

Jos pitopaikan naudassa tai siassa on todettu salmonellatartunta tai kyseessä on virallinen eläintautiepäily, on tehtävä eläintautilain 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätös, jolla:

1) kielletään nautojen ja sikojen tuominen pitopaikkaan;

2) kielletään nautojen ja sikojen vieminen pois pitopaikasta, lukuun ottamatta niiden viemistä teurastettaviksi Suomessa sijaitsevaan teurastamoon taikka lopetettaviksi ja hävitettäväksi tavalla, josta ei aiheudu salmonellan leviämiseen vaaraa;

3) kielletään maidon ja maitotuotteiden vieminen pois pitopaikasta muualle kuin Suomessa sijaitsevaan elintarvikelain (23/2006) tai muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 nojalla hyväksyttyyn laitokseen pastöroitavaksi tai kuumennettavaksi vähintään pastörintia vastaavalla tavalla;

4) kielletään nautojen pastöroimattoman ja kuumentamattoman maidon käyttö pitopaikassa elintarvikkeeksi;

5) velvoitetaan käsittelemään eläinten lantaa ja käytettyjä kuivikkeita siten, että salmonellatartunnan leviäminen niiden välityksellä estyy;

6) velvoitetaan tarvittaessa käsittelemään eläinten tai niiden lannan kanssa kosketuksessa olleita välineitä, koneita ja muita tavaroita sekä piha- ja laidunalueita salmonellatartunnan hävittämiseksi;

7) velvoitetaan huolehtimaan henkilöiden suojavarusteiden asianmukaisesta puhdistuksesta ja desinfektiosta sekä toimenpiteistä tartunnan leviämisen estämiseksi eläinsuojien sisään- ja uloskäyntien yhteydessä; sekä

8) velvoitetaan pitämään koirat kytket-

tyinä, estämään kissojen pääsy eläinsuojoihin sekä toteuttamaan tarvittavia haittaeläinten ja hyönteisten hävittämistoimenpiteitä.

Päätöksen kohteena olevasta pitopaikasta teurastettaviksi kuljetettujen eläinten lihan käsittelyä ja merkitsemistä koskevista vaatimuksista säädetään lihantarkastuksesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1470/2011) liitteen 1 luvun 4 alakohdissa 4.3.1. ja 4.3.3.

15 §

Pitopaikan nautojen tai sikojen sekä tuotantoympäristön tutkiminen

Jos päätös taudin leviämisen estämiseksi perustuu yksittäisen eläimen tutkimuksessa todettuun salmonellaan, on kunnaneläinlääkäri määrättävä ottamaan pitopaikan nadoista tai sioista sekä tuotantoympäristöstä näytteitä liitteen 2 kohtien 4 ja 5 mukaisesti.

16 §

Päätöstä koskevat poikkeusluvut

Eläintautilain 23 §:n 3 momentissa tarkoitettu poikkeuslupa voi koskea mitä tahansa 14 §:n 1 momentin 1 ja 3—8 kohdassa tarkoitettua kieltoa tai toimenpidettä.

Eläintautilain 23 §:n 3 momentissa tarkoitettu poikkeuslupa 14 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun kieltoon viedä nautoja tai sikoja pois pitopaikasta voidaan myöntää, jos pitopaikassa toteutetaan toimenpiteitä, jotka ovat riittäviä estämään salmonellatartunnan leviäminen eläinten ja kuljetusvälineiden mukana määränpäänä olevaan pitopaikkaan; ja

1) eläimet ovat peräisin erillisestä epidemiologisesta yksiköstä, jossa ei ole todettu salmonellatartuntaa, yksikön eläimet on keräälleen tutkittu liitteen 2 kohdan 7 mukaisesti ja tuotantoympäristönäytteet liitteen 2 kohdan 8 mukaisesti, ja tutkimusten tulokset ovat olleet kielteiset;

2) eläimet ovat peräisin erillisestä epidemiologisesta yksiköstä ja yksikön eläimet on kahdessa peräkkäisessä liitteen 2 kohdan 7 mukaisessa näytteenotossa todettu kielteisiksi

salmonellatartunnan varalta ja tuotantoympäristönäytteet on kertaalleen todettu kielteiseksi liitteen 2 kohdan 8 mukaisessa näytteenotossa; tai

3) eläimet sijoitetaan määränpäänä olevassa pitopaikassa erilliseen osastoon, jossa ei ennestään ole muualta tulleita eläimiä ja josta salmonellatartunnan leviäminen edelleen voidaan estää ja määränpäänä olevassa pitopaikassa on suunnitelma, jolla seurataan näytteenotoin tautitilannetta pitopaikan muissa osastoissa.

Edellä 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa määränpäänä olevasta pitopaikasta vastuussa olevalle toimijalle on osoitettava 14 §:ssä tarkoitettu päätös, jota sovelletaan vain siihen osastoon, johon eläimet siirretään. Siirrot on keskeytettävä, jos salmonellatartunta leviää määränpäänä olevan pitopaikan muihin osastoihin tai edelleen muihin pitopaikkoihin.

17 §

Ilmoitus taudin hävittämistoimenpiteistä sekä vastuu eläinten lopettamisesta aiheutuvista kustannuksista ja menetyksistä

Pitopaikasta vastuussa olevan toimijan on tehtävä eläintautilain 24 §:n 3 momentin mukainen ilmoitus kunnaneläinlääkärille toimenpiteistä taudin hävittämiseksi. Ilmoituksessa on kuvattava toimenpiteet taudin hävittämiseksi sekä toimenpiteet, joilla estetään taudin leviäminen hävittämistoimien aikana. Ilmoituksessa on myös esitettävä, mitä näytteitä pitopaikassa aiotaan ottaa taudin hävittämistoimenpiteiden tehon seuraamiseksi. Jos ilmoitetuissa toimenpiteissä tapahtuu olennaisia muutoksia, niistä on ilmoitettava kunnaneläinlääkärille.

Nautoja ja sikoja ei voida salmonellan hävittämiseksi määrätä lopetettaviksi eläintautilain 27 §:ssä tarkoitettulla viranomaisen päätöksellä.

18 §

Taudin leviämisen estämiseksi tehtävän päätöksen voimassaolo

Eläintautilain 23 §:ssä tarkoitettu päätös

voidaan kumota, kun 17 §:n mukaisesti ilmoitetut toimenpiteet on toteutettu ja:

1) edellä 14 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohdissa tarkoitettut toimenpiteet on toteutettu;

2) tutkimustulokset viranomaisen liitteen 2 kohdan 7 mukaisesti pitopaikan naudoista ja sioista ottamista näytteistä ovat olleet kielteiset kahdessa peräkkäisessä tutkimuksessa;

3) tutkimustulokset viranomaisen liitteen 2 kohdan 8 mukaisesti tuotantoympäristöstä ottamista näytteistä ovat olleet kielteiset; sekä

4) tapauksissa, joissa rehussa tai rehuym-
pärinäytteissä on todettu salmonellaa, liitteen 2 kohdan 6 mukaisista viranomaisen ottamista rehuym-
pärinäytteistä on saatu kielteiset tutkimustulokset.

Jos päätöksen perusteena olevaa laboratoriotutkimuksen tulosta epäillään virheelliseksi laboratorionkontaminaation tai muun perustellun syyn takia taikka jos kyseessä on yksittäisen eläimen tutkimuksessa todettu salmonella tai yksittäisessä näytteessä vain tuotantoympäristössä, rehussa tai rehuym-
pärinäytteessä todettu salmonella, päätöksen kumoamiseksi kuitenkin riittää, että 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua ensimmäisestä tutkimuksesta on saatu kielteinen tulos ja että muut 1 momentissa säädetty vaatimukset täyttyvät.

19 §

*Salmonellan toteaminen tai epäily
teurastamossa*

Poiketen siitä, mitä 14 §:ssä säädetään, eläintautilain 23 §:ssä tarkoitettua päätöstä ei tehdä, jos pitopaikka, jossa salmonellaa epäillään tai todetaan esiintyvän, on teurastamo.

6 luku

Selvitys salmonellatartunnan alkuperästä ja levinneisyydestä

20 §

*Näytteenotto pitopaikoissa, joista tauti on
voinut tarttua tai joihin se on voinut levitä*

Eläintautilain 22 §:n 2 momentissa tarkoitettut tutkimukset sellaisessa jäljitetyssä pitopaikassa, josta tauti on voinut tarttua tai jo-

hon se on voinut levitä, suoritetaan noudat-
taen tämän asetuksen 12 §:n 1 momentissa
säädettyjä vaatimuksia.

21 §

Rehujen salmonellanäytteenotto

Kun pitopaikan naudassa, siassa, tuotanto-
ympäristössä tai rehuympäristössä on todettu
salmonellatartunta, nautojen ja sikojen re-
husta on otettava näytteitä tartuntalähteen sel-
vittämiseksi, jollei rehujen osuutta tartunnan
lähteenä voida varmuudella sulkea pois tai
jollei rehua ole jo muutoin todettu tartunta-
lähteeksi. Aluehallintoviraston on ilmoitet-
tava salmonellatartunnasta Elintarviketurval-
lisuusvirastolle, joka vastaa näytteenoton jär-
jestämisestä. Rehunäytteet otetaan siilosta,
säkistä tai muusta rehujen varastointipaikasta.

Jos 1 momentissa tarkoitetuissa rehunäyt-
teissä todetaan salmonellaa, aluehallintovi-
rasto selvittää yhteistyössä Elintarviketurval-
lisuusviraston kanssa salmonellan mahdolli-
sen lähteen.

22 §

Näytteenotto muista mahdollisista tartunta- lähteistä

Kunnaneläinlääkärin on otettava tarvitta-
essa näytteitä pitopaikan ympäristöstä, pito-
paikan muista eläimistä, pitopaikassa käyte-
tyistä kuivikkeista sekä muista mahdollisista
tartuntalähteistä.

7 luku

Tiedottaminen ja tietojen toimittaminen

23 §

Valvontaviranomaisen tiedottamis- velvollisuus

Valvontaviranomaisen on tiedotettava
eläintautilain 23 §:n 1 momentissa tarkoite-
tusta päätöksestä salmonellatartunnan leviä-
misen estämiseksi, sekä päätöksen kumoami-
sesta:

1) teurastamolle, johon pitopaikasta toimi-
tetaan nautoja tai sikoja;

2) laitokselle, johon pitopaikasta toimitte-
taan maitoa,

3) pitopaikan käyttämälle ammattimaista
keinosiementämistä tai alkionsiirtotoimintaa
harjoittavalle toimijalle;

4) rehualan toimijalle, joka toimittaa pito-
paikkaan rehua; sekä

5) maatalouslomituksen paikallisyksik-
köön, jos pitopaikassa käytetään lomituspal-
velua.

24 §

Laboratorion velvollisuus toimittaa tutkimustietoja

Laboratorion on toimitettava kuukausittain
Elintarviketurvallisuusvirastolle tiedot salmo-
nellan varalta tutkittujen nautojen ja sikojen
näytteiden tutkimusmääristä ja tutkimustu-
loksista. Lisäksi laboratorion on toimitettava
vuosittain seuraavan vuoden tammikuun loppu-
puun mennessä Elintarviketurvallisuusviras-
tolle yhteenveto, johon sisältyvät tiedot edel-
lisenä vuonna tutkittujen pitopaikkojen luku-
määrästä. Tiedot on ryhmiteltävä liitteen 1
kohdan 2 mukaisesti.

25 §

Elintarviketurvallisuusviraston velvollisuus toimittaa tutkimustietoja

Elintarviketurvallisuusviraston on toimitet-
tava tiedot nautojen ja sikojen salmonellatut-
kimuksista ja tuloksista tiettyjen zoonosien
ja niiden aiheuttajien seurannasta, neuvoston
päätöksen 90/424/ETY muuttamisesta ja neu-
voston direktiivin 92/117/ETY kumoamisesta
annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston
direktiivin 2003/99/EY 9 artiklassa tarkoitet-
tuun raporttiin.

8 luku

Erinäiset säännökset

26 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tam-
mikuuta 2014.

Tällä asetuksella kumotaan salmonellatartunnan vastustamisesta naudoissa ja sioissa annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (432/2011).

Helsingissä 18 päivänä joulukuuta 2013

Maa- ja metsätalousministeri *Jari Koskinen*

Neuvotteleva virkamies Kajsa Hakulin

Näytteiden toimittaminen laboratorioon

1. Näytteiden lähettäminen ja säilyttäminen

Näytteiden pakkaamisesta ja lähettämisestä on sovittava erikseen tutkimuksen suorittavan laboratorion kanssa. Näytteet on lähetettävä laboratorioon ensisijaisesti näytteenottopäivänä. Jos tämä ei ole mahdollista, näytteet on säilytettävä jäähdytettyinä ennen lähettämistä. Näytteet voidaan kuljettaa ympäristön lämpötilassa, kunhan vältetään niiden altistuminen korkeille lämpötiloille (yli 25 °C) ja auringonvalolle. Laboratoriossa näytteitä on säilytettävä jäähdytettyinä tutkimukseen saakka. Näytteiden tutkiminen on aloitettava viimeistään 48 tunnin kuluttua niiden vastaanottamisesta ja 96 tunnin kuluttua näytteenotosta.

2. Näytteiden mukana toimitettavat tiedot

Näytteiden mukana laboratorioon toimitettavista tiedoista on käytävä ilmi pitopaikkatunnus sekä tieto siitä, onko kyseessä pakolliseen terveystarkkailuun sisältyvä toimijan näytteenotto, muu toimijan näytteenotto, pakolliseen terveystarkkailuun sisältyvä viranomaisen näytteenotto, viranomaisen epäilynäytteenotto vai taudin leviämisen estämiseksi tehdyn päätöksen kumoamiseen liittyvä näytteenotto.

Sikojen näytteiden mukana on lisäksi toimitettava tieto, onko kyseessä uudistuseläimiä tuottava pitopaikka, emakkosikala, yhdistelmäseikala vai lihasikala. Nautojen näytteiden mukana on lisäksi toimitettava tieto, onko kyseessä maidontuotantokarjan pitopaikka, vasikkakasvatustila, välikasvatustila, lihakasvatustila, emolehmäkarjan pitopaikka vai jokin muu pitopaikkatyyppi. Jos kyseessä on nautojen pakollinen terveystarkkailu, on myös toimitettava tieto, onko kyseessä raakamaidon luovutukseen vai keinosiemennyssonnien tuottamiseen liittyvä näytteenotto.

Näytteenottomenetelmät

1. Yleiset näytteenoton vaatimukset

Yksittäiskarsinoissa tai -parsissa olevien eläinten osalta ulostenäytteet voidaan ottaa peräsuolesta tai lattialta. Karsinoissa tai muissa ryhmätiloissa olevien eläinten osalta kerätään eri puolilta lattiaa tarvittava määrä ulostenäytteitä. Näytteiden kuulumista eri eläimille ei ole tarpeen varmistaa. Yhden ulostenäytteen tulee painaa vähintään 25 grammaa. Nuoresta eläimestä peräisin olevaa näytettä voi kuitenkin olla tätä vähemmän, jos ulostetta ei ole riittävästi.

Yhteisnäytettä koottaessa pannaan enintään 20 ulostenäytettä samaan muovipussiin tai -astiaan. Pussiin tai astiaan lisätään tarvittaessa hieman kädenlämpöistä vettä. Pussin tai astian sisältöä sekoitetaan huolellisesti useita minutteja. Pussin tai astian sisällöstä otetaan vähintään 25 grammaa ulostetta, joka pannaan laboratorioon lähetettävään näytepurkkiin tai -pussiin.

Vaihtoehtoisia näytteenotto- ja yhdistämismenetelmiä voidaan käyttää, jos ne eivät heikennä näytteenoton herkkyyttä.

2. Ulostenäytteenotto uudistuseläimiä tuottavassa sikojen pitopaikassa

Pitopaikan emakoista otetaan yksi yhteisnäyte jokaista alkavaa sataa emakkoa kohden, kuitenkin enintään kymmenen yhteisnäytettä. Näytteitä otetaan ensisijaisesti imettäviltä emakoilta. Yhteen yhteisnäytteeseen yhdistetään enintään 20 emakon yksilökohtainen ulostenäyte.

Jos pitopaikassa on nuoria sikoja, otetaan niistä lisäksi yhteisnäytteitä. Yhteisnäytteiden määrä suhteutetaan pitopaikan emakoiden määrään siten, että jokaista alkavaa sataa emakkoa kohden otetaan kaksi yhteisnäytettä 500 emakkoon asti. Yli 500 emakkoa ylittävältä osalta otetaan yksi yhteisnäyte sataa emakkoa kohden. Yhteisnäytteitä ei kuitenkaan tarvitse ottaa enempää kuin 15. Yhteisnäytteet otetaan ensisijaisesti 30—60 kg painavista lihasioista ja nuorista siitoseläimistä. Jos niitä ei ole riittävästi, otetaan yhteisnäytteitä vieroitetuista porsaista. Yhteen yhteisnäytteeseen yhdistetään enintään 20 ulostenäytettä, jotka kerätään 5—15 karsinasta siten, että otetaan kaksi ulostenäytettä 10—15 sikaa kohden.

3. Ulostenäytteenotto luovutettaessa raakamaitoa ja toimitettaessa nautoja keinosiemen-nystarkoitukseen

Pitopaikan nautoista otetaan näytteet kohdan 4.2. mukaisesti.

Jos kyseessä on keinosiemennyssonneja toimittava pitopaikka, otetaan kuitenkin enintään viisi yhteisnäytettä.

4. Ulostenäytteenotto epäiltäessä salmonellatartuntaa pitopaikassa

Näytteenottoon sisällytetään kaikki pitopaikan osat. Jos salmonellatartuntaa epäillään perustellusti vain jossain pitopaikan osassa, voidaan näytteenotto kuitenkin kohdentaa vain tähän osaan. Näin voidaan menetellä esimerkiksi, jos salmonellasaastuneeksi epäiltyä rehua on

syötetty vain osalle pitopaikan eläimistä. Jäljempänä tässä kohdassa kuvatuista näytteenottojen kohdentamisista ja näytemääristä voidaan poiketa perustellusta syystä.

4.1 Sikojen pitopaikat

Imettävistä emakoista otetaan ulostenäyte joka toisesta eläimestä, näytteet yhdistetään enintään 20 ulostenäytteen yhteisnäytteeksi. Muista emakoista, ensikoista ja karjuista otetaan yksi yhteisnäyte jokaista alkavaa sataa eläintä kohden. Yhteen yhteisnäytteeseen yhdistetään enintään 20 eläimen ulostenäyte. Vieroitetuilta porsailta, lihasioilta ja nuorilta siitoseläimiltä otetaan yksi ulostenäyte 10—15 eläintä kohden. Näytteet yhdistetään enintään 20 näytteen yhteisnäytteeksi. Yhteisnäytteet järjestetään osasto- ja karsinakohtaisesti siten, että mahdollinen salmonellaposiitivinen osasto tai karsina on tunnistettavissa.

4.2 Nautojen pitopaikat

Alle 40 naudan pitopaikat:

- Jokaisesta pitopaikan eläimestä otetaan ulostenäyte. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteiksi.

40—200 naudan pitopaikat:

- Jokaisesta pitopaikan nuorimmasta tai vastapoikineesta 40 eläimestä otetaan ulostenäyte. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteeksi.
- Seuraavilta 160 eläimeltä otetaan ulostenäyte joka toisesta eläimestä. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteiksi.
- Jos karjassa on ripuloivia eläimiä, otetaan yhteisnäytteisiin kerättävät ulostenäytteet ensisijaisesti niiltä.

Yli 200 naudan pitopaikat:

- Jokaisesta pitopaikan nuorimmasta tai vastapoikineesta 40 eläimestä otetaan ulostenäyte. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteeksi.
- Seuraavaksi nuorimmilta 160 eläimeltä otetaan ulostenäyte joka toisesta eläimestä. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteiksi.
- Seuraavilta vanhemmilta eläimiltä otetaan ulostenäyte joka viidennestä eläimestä. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteiksi.
- Jos karjassa on ripuloivia eläimiä, otetaan yhteisnäytteisiin kerättävät ulostenäytteet ensisijaisesti niiltä.

Jos samassa pitopaikassa on nautoja useammassa eri osastossa, on jokaisesta osastosta otettava vähintään yksi 20 eläimen yhteisnäyte. Jos osastossa on eläimiä alle 20, otetaan yhteisnäytteeseen yksi ulostenäyte jokaista eläintä kohti.

5. Tuotantoympäristönäytteenotto epäiltäessä salmonellatartuntaa pitopaikassa

Tuotantoympäristönäytteet otetaan pitopaikan rakenteista, erityisesti salmonellan pesiytymisen kannalta oleellisista kohdista kuten lattiakaivoista, kulkukäytävien lattioista ja ruokintapöydiltä ja -kaukaloista sekä juomakupeista ja -altaista. Näytteiden on riittävässä määrin edustettava pitopaikan eri osia. Pitopaikasta otetaan yhteensä 5—50 tuotantoympäristönäytettä. Näytteet otetaan kostutetulla sienellä, kankaalla, vaahtomuovikuutiolla tai vastaavalla näytteenottovälineellä hankaamalla tutkittavaa kohdetta voimakkaasti. Enintään viisi samasta kohteesta tai alueesta otettua tuotantoympäristönäytettä voidaan yhdistää yhteisnäytteeksi.

6. Rehuympäristönäytteenotto

Rehuympäristönäytteet otetaan kostutetulla sienellä, kankaalla, vaahtomuovikuutiolla tai vastaavalla näytteenottovälineellä hankaamalla tutkittavaa kohdetta voimakkaasti. Näytteet pakataan yksittäin. Näytteitä ei yhdistetä laboratoriotutkimuksessa.

Näytteitä otetaan soveltuvin osin seuraavista kohteista:

Rehusiilot:

Jokaisesta siilosta, jossa on varastoitu rehua, johon liittyy salmonellan leviämiskahva, otetaan yhteensä kaksi rehuympäristönäytettä seuraavista kohteista:

- pystysiilon kannen sisäpinta (sykloni, tarkistusluukku tai pölysuodatin) sekä pohjakartion suu, sulkuluukun päällystä tai rehuspiraalin lähtöpesä
- laakasiilon (tasovarastot) laidat ja pohja

Viljankuivaamot:

Jos rehua, johon liittyy salmonellan leviämiskahva, on varastoitu tai käsitelty viljankuivaamossa, otetaan yhteensä vähintään neljä rehuympäristönäytettä seuraavista kohteista:

- viljankuivaamon kippausmontun reunat
- kuivaamon pystyelevaattorin alapää (tarkistusluukku), elevaattorimontun pohja
- kuivaamon pystyelevaattorin yläpää (tarkistusluukku)
- salmonellarikkehun varastointiin käytetyn kuivaamorakennuksessa tai sen yhteydessä olevan varastosilon kannen sisäpinta

Rehuvaraston lattia:

- yksi rehuympäristönäyte rehusiiloiden ja rehunkäsittelylaitteiden ympäristöstä eri kohdista

Rehunkäsittely- ja ruokintalaitteet sikojen pitopaikassa:

Otetaan yhteensä kaksi rehuympäristönäytettä laitetta kohden seuraavista kohteista:

- rehusekoittajan/myllyn syöttösuppilo ja sykloni/pölypussi
- liemiruokintakoneen kannen ulko- ja sisäpinta (rehukomponenttien alastuloputket)
- kuivaruokkijan veto- ja syöttökone (avatun koneen sisäpinnat)
- rehuvaaka (ylä- ja alaosa)
- muut näytteenottokohteet harkinnan mukaan (rehuvaunut ja -käräyt yms.)

Rehunkäsittely- ja ruokintalaitteet nautojen pitopaikassa:

Apevaunu/apesekeitin:

Otetaan yhteensä kaksi rehuympäristönäytettä seuraavista kohteista:

- sekoitussäiliön sisäseinän yläosa, jossa on jäljellä rehunpölyä ja paakkuuntunutta rehua
- rehun purkausluukut ja -kuljettimet niistä kohdista, joissa on paakkuuntunutta rehua

Muu ruokintalaitteisto (vaihtoehto apevaunulle):

Otetaan yhteensä kaksi rehuympäristönäytettä ruokintalaitetta kohden seuraavista kohteista:

- ruokintakioskin tai kiskoruokkijan yläosa, rehun täyttösuppilo
- ruokintakioskin rehukaukalo tai kiskoruokkijan purkausaukot
- muut näytteenottokohteet harkinnan mukaan (rehuvaunut ja -käräyt yms.)

7. Ulostenäytteenotto taudin leviämisen estämiseksi tehdyn päätöksen kumoamiseksi

Näytteet otetaan ensimmäisen kerran siinä vaiheessa, kun pitopaikan oletetaan olevan puhdistunut salmonellatartunnasta. Jos näytteissä ei todeta salmonellaa, näytteenotto uusitaan pääsääntöisesti 3—4 viikon kuluttua. Perustellusta syystä voidaan käyttää muuta vähintään kahden viikon mittaista näytteenottoväliä.

Jos näytteissä todetaan salmonella, on taudin hävittämistoimenpiteitä koskeva ilmoitus tarkistettava ja tarvittavia uusia taudin hävittämistoimenpiteitä toteutettava ennen kuin näytteenotto uusitaan. Jos salmonella todetaan 8 kohdan mukaisissa tuotantoympäristönäytteistä tai 6 kohdan mukaisissa rehuympäristönäytteissä, mutta ei ulostenäytteenotossa, on ulostenäytteenottoa jatkettava, kunnes salmonellaa ei ole todettu kahdella peräkkäisellä näytteenottokerralla otetuista ulostenäytteistä.

7.1 Sikojen pitopaikat

Jokaista emakkoa, ensikkoa ja karjua kohden otetaan ulostenäyte. Näytteet yhdistetään enintään 20 näytteen yhteisnäytteeksi. Vieroitetuista porsaista, lihasioista ja nuorista siitoseläimistä otetaan kaksi ulostenäytettä 10—15 eläintä kohden. Näytteet yhdistetään enintään 20 näytteen yhteisnäytteeksi. Yhteisnäytteet järjestetään osasto- ja karsinakohtaisesti siten, että tutkimuksissa mahdollisesti todettava salmonella voidaan yhdistää oikeaan osastoon ja karsinaan.

7.2 Nautojen pitopaikat

Jokaista nautaa kohden otetaan ulostenäyte. Näytteet yhdistetään enintään 20 eläimen yhteisnäytteiksi. Yhteisnäytteet järjestetään osasto- ja karsinakohtaisesti siten, että tutkimuksissa mahdollisesti todettava salmonella voidaan yhdistää oikeaan osastoon ja karsinaan.

8. Tuotantoympäristönäytteenotto taudin leviämisen estämiseksi tehdyn päätöksen kumoamiseksi

Tuotantoympäristönäytteet taudin leviämisen estämiseksi tehdyn päätöksen kumoamiseksi otetaan ensimmäisen kerran aikaisintaan siinä vaiheessa, kun pitopaikan oletetaan olevan puhdistunut salmonellatartunnasta. Näytteenotto voidaan kunnaneläinlääkärin harkinnan mukaan toteuttaa samaan aikaan kuin 7 kohdan mukainen ensimmäinen tai myöhempi ulostenäytteenotto taikka ulostenäytteenottokertojen välillä. Näytteenotto uusitaan, jos tuotantoympäristö- tai ulostenäytteenotossa todetaan salmonellabakteeri.

Tuotantoympäristönäytteet otetaan pitopaikan rakenteista, erityisesti salmonellan pesiytymisen kannalta oleellisista kohdista kuten lattiakaivoista, kulkukäytävien lattioista ja ruokintapöydiltä ja -kaukaloista sekä juomakupeista ja -altaista. Näytteiden on riittävässä määrin edustettava pitopaikan eri osia. Pitopaikasta otetaan yhteensä 10—100 tuotantoympäristönäytettä. Näytteet otetaan kostutetulla sienellä, kankaalla, vaahtomuovikuutiolla tai vastaavalla näytteenottovälineellä hankaamalla tutkittavaa kohdetta voimakkaasti. Enintään viisi samasta kohteesta tai alueesta otettua tuotantoympäristönäytettä voidaan yhdistää yhteisnäytteeksi.